

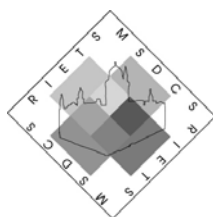
Kollel Yom Rishon

The Requirement to Drink the Kiddush Wine

1. Gemara Pesachim 107a
2. Rashbam Pesachim 107a
3. Gemara Eruvin 40b
4. Ritva Eruvin 40b
5. Gemara Rosh HaShana 29a
6. Rosh on Rosh HaShana 3:13
7. Ritva Eruvin 79b
8. Tur Orach Chaim 271
9. Shulchan Aruch 271:4
10. Shulchan Aruch 271:14
11. Mishna Brurah 271:74
12. Shulchan Aruch 521:3
13. Magen Avraham 521:3
14. Magen Avraham 296:10

Rabbi Eli Baruch Shulman

Sunday, December 26, 2004

A Project of the Max Stern Division of Communal
Services-RIETS,
An Affiliate of Yeshiva University
With appreciation to the RIETS Rabbinic Alumni Association

1 תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קז עמוד א

אמר רב הונא אמר רב, וכן תני רב גידל דמן נרש: המקדש וטעם מלא לוגמא - יצא, ואם לאו - לא יצא.

2 רשב"ם מסכת פסחים דף קז עמוד א

המקדש וטעם מלא לוגמא יצא ואם לאו לא יצא: והכי הלכתא והוא שלא טעם אחד מכל המסובין אבל טעם אחד מהם יצאו כולן ידי חובתן ואע"פ שלא טעמו

3a רש"י מסכת עירובין דף מ עמוד ב

אקרא חדתא: כשאני רואה דלעת חדשה משנה לשנה אמינא זמן. **אלו שבעת ימי בראשית:** השבת נבחר מתוכה. **שמונה ימי מילה:** השמיני נבחר מתוכה. **אלו שבעה ימי הפסח:** שאתה צריך לתת חלק לכולם, ולקמן מפרש מאי חלק. **לברכה:** דמברכים כל יומא מקדש ישראל והזמנים. **מכל מקום כוס בעינן:** לעיל מהדר לאוקומי הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך זמן זמן כל שבעה מי איכא ודקאמר דאי לא אמר האידינא אומר למחר וליומא אחרינא האי נמי ליתא, דהא כוס יין בעי לומר הברכה עליו, וסתמא דאינשי, יומא קמא אית להו כוס - אבל בשאר יומא לכולי עלמא לית להו. **הא לא קשיא דמיקלעי ליה כוס:** ולעולם אזמן קאי, ולרב נחמן לא תסייעיה. **תינה עצרת וראש השנה:** איכא למימר דזמן אכוס קאמר ליה, אלא יום הכפורים, אי בזמן מוקמת ליה - על כרחיך סייעתא לרב נחמן היא, דעל הכוס היכי ליעביד, אי מברך עליה ושתי ליה וכו'. **מי בדלת:** פעם אחת נתקשרו שמים בעבים, והתפלל רב של שבת מבעוד יום, ואמר ליה רב ירמיה לרב: מי בדלת מן המלאכה משקבלת עליך שבת, ואמר ליה: אין, בדילנא. **ליתביה לינוקא:** לשתותו, לאחר שיברך עליו, דהאי שיטעום דקאמר - לאו דווקא קאמר אמברך, דהוא הדין כי שתי אחרינא, דטעמא משום דגנאי הוא לכוס של ברכה שלא יהנה אדם ממנו לאלתר, שתהא ברכת היין דבורא פרי הגפן שלא לצורך, ומכי טעם ליה אחרינא - שפיר דמי, וכדתניא נמי בגמרא דפרק ראווהו בית דין (ראש השנה כט, ב): לא יפרוס אדם פרוסה לאורחין אלא אם כן אוכל עמהם, שהרי הן יכולין לעשות, אבל פורס הוא לבניו ולבני ביתו כדי לחנכן במצות, ואף על פי שהוא לא טעם אלא בניו - שפיר דמי, ואף על פי שבירך עליה ברכת המוציא. **דרב אחא בר יעקב:** לא איתפרש. **דאתי למיסרך:** התינוק לאחר המנהג זה, ולשתות ביום הכפורים אחר שיגדיל. **מאי הוי עלה:** צריך לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים, או לא. **כד חזייה:** רב חסדא לרב ייבא. **אמר ליה דלויה לרטיבא רפסא ליה בדוכתיה:** המגביה עץ לח שאינו ראוי להיסק בידוע שצריך למקומו, הואיל ואליו אינו צריך, שעל חנם לא הגביהו, כלומר: על חנם לא באת לכאן.

3 תלמוד בבלי מסכת עירובין דף מ עמוד ב

ואמר רבה: כי הוינא בי רב הונא איבעיא לן: מהו לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים? כיון דמזמן לזמן אתי - אמרינן, או דילמא: כיון דלא איקרו רגלים - לא אמרינן? לא הוה בידיה. כי אתאי בי רב יהודה אמר: אנא אקרא חדתא נמי אמינא זמן. - אמר ליה: רשות לא קא מיבעיא לי, כי קא מיבעיא לי - חובה מאי? - אמר לי: רב ושמואל דאמרי תרווייהו: אין אומר זמן אלא בשלש רגלים. - מיתיבי (קהלת י"א) תן חלק לשבעה וגם לשמונה, רבי אליעזר אומר: שבעה - אלו שבעה ימי בראשית, שמונה - אלו שמונה ימי מילה. רבי יהושע אומר: שבעה אלו שבעה ימי פסח, שמונה - אלו שמונה ימי החג. וכשהוא אומר וגם - לרבות עצרת וראש השנה ויום הכפורים. מאי לאו לזמן? - לא, לברכה. - הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך לזמן - זמן כל שבעה מי איכא? - הא לא קשיא, דאי לא מברך האידינא - מברך למחר וליום אחרא. מכל מקום בעינן כוס? לימא מסייע ליה לרב נחמן, דאמר רב נחמן: זמן אומר אפילו בשוק. - הא לא קשיא - דאי קלע ליה כוס. - התינה עצרת וראש השנה, יום הכפורים היכי עביד? אי מברך עליה ושתי ליה - כיון דאמר זמן קבליה עליה, ואסר ליה. דהאמר ליה רב ירמיה בר אבא לרב: מי בדלת? ואמר ליה: אין, בדילנא. - לברוך עליה ולנחיה - המברך צריך שיטעום! ליתביה לינוקא - לית הלכתא כרב אחא, דילמא אתי למסרך. - מאי הוי עלה? שדרוה רבנן לרב יימר סבא קמיה דרב חסדא במעלי יומא דריש שתא, אמרו ליה: זיל חזי היכי עביד עובדא, תא אימא לן. כי חזייה אמר ליה: דלויה לרטיבה, רפסא ליה בדוכתיה. אייתו ליה כסא דחמרא, קדיש ואמר זמן. והלכתא: אומר זמן בראש השנה וביום הכפורים. והלכתא: זמן אומר אפילו בשוק.

4 חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף מ עמוד ב

כיון דאמר זמן קבליה עליה ואיתסר ליה למשתי. פ"י ודוקא דקבליה עליה כשאמר זמן שהוא דבר של קדושת יום הכפורים ודומיא דעובדא דרב דאמר ליה אין בדילנא לפי שהתפלל כבר של שבת כדאיתא בברכות (כ"ז א') אבל באמירה בעלמא לא מתסר וכדכתיבנא בפ"ב דשבת (ל"ה א'), וכן נמי אע"ג דאכל כל סעודתו ערב יום הכפורים ואפסוק בה אדעתא דלא למיכל מכאן ואילך שרי למיכל בתר הכי, תדע דהא כי אמר זמן כבר הפסיק מלאכול ואין דעתו לאכול יותר ואפ"ה לא איתסר אי לאו דאמר זמן, וכן היא בפירוש בירושלמי ובמדרש איכה רבתי דאמרינן התם ר' יהודה בן בתירה אזל לנציבין בערב צומא רבא אתא ריש כנשתא לזמוניה א"ל כבר אכלית ופסקית א"ל אשגח עלי דלא יימרון אינשי ר' יהודה לא אשגח עלוי אזל עמיה ואכל מן כל עגול ועגול חד פיתא ומכל חבית וחבית שתא חד כסא, וכן פר"י ורבינו הרמב"ן ז"ל.

המברך צריך לטעום. פ"י כדי שלא תהא ברכה לבטלה הילכך אם לא טעם המברך מסתיין דלטעום אחרינא וכדאמרינן בסמוך ליתביה לינוקא דילמא אתי למסרך דאלמא בדטעים מיניה ינוקא סגי לן, והיינו נמי דאמרינן התם אבל פורס הוא לבניו ולבני ביתו, ומיהו דוקא כשטועם ממנו קטן שהגיע לחנוך ברכות דאי בתינוק שלא הגיע לחנוך ברכות הרי הברכה יוצאה לבטלה, והא דאמרינן הכא נותביה לינוקא מיירי בתינוק שהגיע לחנוך ברכות ולא הגיע לחנוך תענית ביום הכפורים.

לית הלכתא כרב אחא בר יעקב. פ"י דשרי בכי האי גוונא ולא חייש לסרכא, וכתב רש"י ז"ל דלא אתפרש היכן אמרה רב אחא בר יעקב, ור"ח ז"ל [כתב] שכך קבלו הראשונים [דהא] דאמרינן במסכת שבת (קל"ט א') גבי רב עמרם דזרע כשותא בכרמא ע"י גוי ופרכינן וליתביה לתינוק ישראל דמאן דפריך הכי התם הוה רב אחא בר יעקב.

דילמא אתי למסרך. פ"י כשיגדל יברך זמן על הכוס וישתה ממנו ולא ידע דאשתקד לא נתנו לו לשותות אלא מפני שהיה קטן, וכתב ר"י ז"ל שלא חששו לזה אלא בדבר שאנו באין לתקן על ידו לצרכנו אבל בדבר שאנו עושין לצרכנו לא חיישינן להכי דאי לא היאך מאכילין את התינוקות ביום הכפורים, עוד כתב הוא ז"ל שלא חששו דילמא אתי למסרך אלא בדבר שהוא קבוע לכל שנה, אבל אם אירע ברית מילה ביום הכפורים יהבינן מן כסא דברכתא לינוקא ולא חיישינן דילמא אתי למסרך, ונ"ל שלא אמר רבינו ז"ל אלא לצורך דבר של מצוה כגון הא דברית מילה אבל בדבר הרשות אפ"ל בדבר שאינו קבוע חיישינן דילמא אתי למסרך וכדמוכח מההיא דכשותא בכרמא דלא קביע כלל וחיישינן דילמא אתי למסרך, והגאונים ז"ל כתבו דמילה שהיא ביום הכפורים או באחת מן הצומות מברכינן לה על אסא, משמע דלית להו סברא דר"י ז"ל, ואם החיה אינה מתענה והמילה שם בבית מברכינן אכסא ומטעמינן לה.

5 תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כט עמוד א

אהבה בריה דרבי זירא: כל הברכות כולן, אף על פי שיצא - מוציא, חוץ מברכת הלחם וברכת היין, שאם לא יצא - מוציא, ואם יצא - אינו מוציא. בעי רבא: ברכת הלחם של מצה, וברכת היין של קידוש היום, מהו? כיון דחובה הוא - מפיק, או דלמא ברכה לאו חובה היא? תא שמע: דאמר רב אשי: כי הוינן בי רב פפי הוה מקדש לן, וכי הוה אתי אריסיה מדברא הוה מקדש להו. תנו רבנן: לא יפרוס אדם פרוסה לאורחין אלא אם כן אוכל עמהם. אבל פורס הוא לבניו ולבני ביתו, כדי לחנכן במצות. ובהלל ובמגילה, אף על פי שיצא - מוציא.

6 רא"ש מסכת ראש השנה פרק ג סימן יג

תני אהבה בריה דרבי זירא כל הברכות אע"פ שיצא מוציא חוץ מברכת הלחם וברכת היין. וה"ה לכל ברכות הנהנין שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא* בעי רחבה [ע"ב] ברכת הלחם של מצה וברכת היין של קידוש מהו? כיון דחובה הוא מפיק או דלמא ברכה לאו חובה. ופשטינן אע"פ שיצא מוציא דאמר רב אשי כי הוינן בי רב פפא הוה מקדש לן כי הוה אתי אריסא מדברא הוה מקדש ליה: תנו רבנן לא יפרוס אדם פרוסה לאורחין אלא א"כ אוכל עמהם. פירוש שאם אינו אוכל עמהם נמצא שמוציא שם שמים לבטלה. אבל פורס הוא לבניו ובני ביתו אע"פ שאינו אוכל עמהם כדי לחנכן במצות. בהלל ובמגילה אע"פ שיצא מוציא:

7 חידושי הריטב"א מסכת עירובין דף עט עמוד ב

הא דאמרינן המקדש וטעם מלא לוגמיו יצא. איכא למידק דהא בפרק בתרא דיומא (פ' א') מוכח דמלא לוגמיו

טפי מרביעית ואילו כוס של קידוש שיעורו ברביעית כדמוכה מד' כוסות של פסח, ומורי ז"ל אומר בשם רבו ז"ל דמלא לוגמיו לאו דוקא אלא מלא לוגמא שמסלקו לצדדין ונראה כמלא לוגמיו, וכל היכא שטעם אחד מהם מלא לוגמיו שאמרנו יצאו כולם ואע"פ שלא טעמו כלום ואם באו לטעום ממנו השאר למצוה בכל שהוא סגי להו, ומורי ז"ל היה מסופק אם לא טעם אחד מהם מלא לוגמיו שטעמו בין כולם כשיעור ההוא אם יצאו, אבל בתוספות כתבו דיצאו דכולם מצטרפין למלא לוגמיו, ומיהו בד' כוסות של פסח צריך שיטעום כל אחד מהם רובא דכסא דהיינו רוב רביעית.

8 טור אורח חיים סימן רעא

ואם היו המסובין שנים או רבים ולא טעם המקדש וטעם אחר כמלא לוגמיו כתבו הגאונים שלא יצא אא"כ טעם המקדש וכ"כ בה"ג וכתב עוד אי אישתלי ולא טעים ושתו אחרני מייתי ליה כסא אחרניא ומברך בפה"ג ולא צריך לאהדורי ולאקדושי והא דמשמע בעירובין (מ ב) דסגי בטעימת אחר פירשו הגאונים היינו דוקא בשאר דברים שטעונין כוס אבל בקידוש לא יצא אא"כ טעם המקדש וא"א ז"ל כתב שגם בקידוש יוצאין בטעימת אחר ומיהו צריך אחד מן המסובין לשתות מלא לוגמיו ואין שתיית שנים מצטרפין למלא לוגמיו דלא מיקרי שתייה של הנאה בפחות ממלא לוגמיו ואנן בעינן שיהנה אחד מהם משתיית כוס של ברכה מ"מ מצוה מן המובחר שיטעמו כולם:

9 שולחן ערוך אורח חיים סימן רעא סעיף ד

אסור לטעום כלום קודם שיקדש, אפי' מים. ואפי' אם התחיל מבעוד יום, צריך להפסיק שפורס מפה, ומקדש. ואם היו שותים יין תחלה, אינו אומר אלא קידוש בלבד בלא ברכת היין, ואח"כ מברך ברכת המוציא. ואם אין לו יין ומקדש על הפת, אינו מברך המוציא. וי"א שאף כשמקדש על היין אינו מברך המוציא.

10 שולחן ערוך אורח חיים סימן רעא סעיף ז

אם לא טעם המקדש, וטעם אחד מהמסובין כמלא לוגמיו (פי' מלא פי'ו), יצא; ואין שתיית שנים מצטרפת למלא לוגמיו, ומ"מ מצוה מן המובחר שיטעמו כולם. וי"א דכיון שבין כולם טעמו כמלא לוגמיו יצאו, דשתיית כולם מצטרפת לכשיעור. והגאונים סוברים שאם לא טעם המקדש לא יצא, וראוי לחוש לדבריהם; ודוקא בקידוש, אבל בשאר דברים הטעונים כוס מודים הגאונים דסגי בטעימת אחר.

11 משנה ברורה סימן רעא ס"ק עד

ודוקא בקידוש - שהוא ד"ת ואסמכו אקרא לקדש על היין:

12 שולחן ערוך אורח חיים סימן תרכא סעיף ג

מברכין על המילה בלא כוס (וי"א דמברכין בכוס ונותנים לתינוק הנימול, וכן נוהגין).

13 מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים סימן תרכא סעיף ג

ונותנין לתינוק הנימול - כיון דטעימת כוס אינו אלא משו' גנאי שלא יאמרו שלא לצורך הוא ברכ' זו לכן די כשנותנין לתינוק קטן כזה (ראב"ן פ"ג דעירובין) ובתשו' הר"ן סי' נ"ב כתב בשם הרשב"א דהוי ברכה לבטלה כיון שנותן לתינוק קטן כזה ובלבוש כתוב כיון שכתוב במנהגים ונותנים לתינוקות אין למחות ביד הנוהגים היתר עכ"ל ומ"מ נ"ל דמלבד מה שנותנין לפי התינוק כשא' בדמיך חיי צריך ליתן לו לשתות קצת מהכוס דאל"כ מ"מ איכא גנאי להכוס ועבי"ד סי' רס"ה סס"א וסס"ד:

14 מגן אברהם אורח חיים סימן רצו ס"ק י

אם נתכוונו - בברכת הבדלה אע"פ שלא נתכוין בברכת היין יצא [ל"פ] ות"ח אין סומכין על הבדלה שבב"הכ [סמ"ע בח"מ סי' רצ"א] ולא ידעתי למה ואפשר שמירי כשיש לו בני בית סי' רצ"ח סי"ד: